

LANDBOUW-ECONOMISCH INSTITUUT
's-GRAVENHAGE

Alleen voor intern gebruik

LANDBOUW-ECONOMISCH INSTITUUT

DEN HAAG - CONRADKADE 175 - TELEFOON 61.41.61 - GIRO 41.22.35

TELEFOON AFD. VISSERIJ 39.01.55

L 20
206

BEZOEK WEST DUITSLAND (OLDENBURG)

18, 19 en 20 september 1963

door ir H.Dijkstra

ir A.Eriks

Bezocht werd:

1. Conferentie over graslandbedrijven georganiseerd door de vereniging van boekhoudbureaux in West Duitsland.
2. Enkele bedrijven in het kader van deze conferentie.
3. Het bedrijf van een Nederlandse boer, in dit gebied sinds 1 mei 1962.
4. Bezoek aan het Waddengebied bij de mond van de Weser.

ad 1:

Tijdens de eigenlijke conferentie werden 3 inleidingen gehouden nl. door de heren dr Jungehülsing uit Kiel over de economische aspecten van de graslandbedrijven in meer algemene zin, door dr Makus uit Hannover over de cultuurtechnische maatregelen die genomen kunnen worden om de bedrijven te verbeteren en door dr Sommerkamp uit Infeld, die in detail inging op een aantal bedrijfs-economische en technische kwesties. Vooral de laatste spreker zag zeer veel mogelijkheden om de bedrijven te verbeteren. Hij legde vooral de nadruk op de mogelijkheden die de bedrijven hebben bij vergroting van de bedrijfsomvang. Naar de mening van dr Sommerkamp hebben de Duitse grasland bedrijven veel perspectief indien zij er voor zorgen bij de investeringen er scherp op te letten dat deze investeringen hun geld opbrengen in de vorm van besparingen elders (arbeid) ofwel door opbrengstverhogingen. Met veel voorbeelden toonde hij aan, dat dit inderdaad mogelijk is.

ad 2:

Bij het bezoek aan enkele bedrijven bleek dat er ook wel investeringen gedaan worden die hun geld niet opbrengen. Dit was kennelijk het geval op een partikulier bedrijf. Op een bezocht proefbedrijf op komgrond waren daarentegen bijzonder goed doordachte investeringen gedaan. Uit de boekhoudcijfers bleek dat dit proefbedrijf winst uit

de exploitatie opleverde.

De volgende cijfers geven een indruk over de bedrijfsvoering op deze bedrijven.

	<u>Wedemeyer</u>	<u>Infeld</u> (proefbedrijf)
Oppervlakte	60 ha	50 ha
Arbeidskrachten	2,5 A.K. (incl. boerin)	3 A.K.
Veestapel	18 melkkoeien	42 melkkoeien
	77 jongvee en mestvee	96 jongvee en mestvee
Melkprod. per koe	3800 kg 3,8% vet	5000 kg 4,-% vet
Uitgaven voor kunstmest	30 DM per ha	230 DM per ha

Op de gewone bedrijven wordt de boerin als een volwaardige arbeidskracht geteld. De meeste boerinnen werken ook volledig mee.

ad 3:

Het bezoek aan de Nederlandse boer leverde interessante gegevens op over de aanpassingen die nodig zijn om de Nederlandse bedrijfsvoering aan te passen op de Duitse omstandigheden en het Duitse prijspeil.

De Nederlandse boeren die zich in dit gebied vestigen nemen hun gehele veestapel en werktuigeninventaris mee. De meegebrachte veestapel is aangepast aan de Nederlandse verhoudingen wat betreft de voederproductie van het grasland. Dat het Duitse grasland nog niet het productie-niveau had om deze veestapel te voeden had deze boer tot zijn schade ondervonden. Voor de afzet van het overtollige vee was het Friese vee te veel in de melkrichting gefokt.

De ondermelk wordt door de Duitse zuivelfabrieken (coöperaties) voor een lagere prijs dan de voederwaarde aan de leveranciers teruggeleverd. Men heeft er dus een groot belang bij de ondermelk op het bedrijf tot hogere waarde te brengen. Alle kalveren worden dan ook aangehouden ofwel men houdt varkens. Onze gastheer was hiertoe echter nog niet overgegaan en liet dus de ondermelk (tot zijn schade) onbenut.

Ook op andere punten werden nog aanpassingsmoeilijkheden ondervonden. Ook al wonen dergelijke emigranten vlak bij de Nederlandse grens en kunnen zij dagelijks bijv. per telefoon gemakkelijk contact opnemen

met hun oude omgeving, het economisch/sociaal klimaat blijkt niettemin duidelijk verschillend te zijn.

Met het oog op de komende E.E.G. is het belangrijk de aanpassingsproblemen van dergelijke bedrijven te volgen.

ad 4: Tijdens het bezoek aan het Waddengebied aan de mond van de Weser hield dijkgraaf Mengers een inleiding over de geschiedenis en de huidige stand van zaken bij de kunstbescherming. In zeer veel opzichten was er veel overeenkomst met het Nederlandse gebied. Dat de taal ook veel overeenkomst heeft bleek uit het gezegde uit vroeger tijden: "Wie niet wil dyken moet wyken" duidend op de plicht van de aanliggende grondeigenaren om de dijk te onderhouden. Wie vroeger in het Nederlandse gebied de dijk niet meer kon of wenste te onderhouden kon een spade in de grond steken, als teken dat hij de grond prijs gaf.

Algemene indrukken

De kwaliteit van het grasland in de omgeving van Oldenburg is in het algemeen zeer matig en het onderhoud van de sloten is ernstig verwaarloosd.

Het bemestingsniveau van het grasland is zeer laag. De boer is veelal nog onbekend met de problemen van de intensivering van de graslandproduktie. Het onderzoek en de voorlichting geven echter de indruk, dat ze deze problemen de laatste tijd intensief hebben bestudeerd. Ten aanzien van de kennis van de rundvleesproduktie heeft Duitsland een belangrijke voorsprong.

De pacht prijzen zijn in Duitsland vrij hoog. Deze faktor kan een extra stimulans vormen voor de uitbreiding van de graslandproduktie d.m.v. een verhoogde stikstofbemesting op te voeren. Andere faktoren, die in dezelfde richting werken, zijn de voordelen van een vergroting van de produktie-omvang en de aandacht van het onderzoek voor dit onderwerp. Hiertegenover staat de verwachting van vele Duitse deskundigen, dat de vrouwenarbeid op de landbouwbedrijven binnen een generatie voor een

groot deel zal zijn verdwenen. Mede hierdoor zal het arbeidsaanbod in de veehouderij dalen, hetgeen een rem op de tendens tot uitbreiding van de graslandproduktie tot gevolg zal hebben. Ook het gebouwenvraagstuk zal een forse (technisch mogelijke) uitbreiding van de produktie bemoeilijken.

Voor de samenstelling van het "Grüne Bericht" worden elk jaar zgn. "Testbetriebe" aangewezen door plaatselijke overheidsinstellingen op basis van globale criteria. Van enkele van deze regionale deskundigen kregen we de indruk, dat zij hiervoor bij voorkeur bedrijven met een ruim arbeidsaanbod aanwijzen. Voor de administratie van deze bedrijven wordt een vergoeding gegeven.

-.-.-.-.-.-

30 september 1963